

Ellenőrzési kézikönyv

I-II.

SALDO Pénzügyi Tanácsadó és Informatikai Rt.,
Budapest, 1997. 482 p.

A kétkötetes kézikönyvben a szerző részletesen tárgyalja a gazdasági és pénzügyi ellenőrzés elemeit (számvevőszéki, kormányzati, költségvetési, felügyelőbizottsági, belső ellenőrzés, könyvvizsgálat), továbbá a társadalmi kontrollmechanizmusokat (a hatalmi ágak, a magántulajdonosok ellenőrző tevékenységét). Rámutat arra, hogy hazánkban is a demokrácia központi kérdése a mindenre kiterjedő állandó kontroll, amely megakadályozza a társadalomra nagyon veszélyes hatalomkoncentráció kialakulását. Ezért a piacgazdaságon alapuló jogállamban feltétlenül szükség van hatékony ellenőrzésre, valamint az ellenőrzés módszereinek folyamatos fejlesztésére, korszerűsítésére.

Magyarországon az ellenőrzési tevékenységet a közelmúltban számos jogszabály módosította, s változások következtek be egyes intézmények tevékenységi körében is. A végbement jogszabályi és szervezeti változások, valamint az ellenőrzéssel szemben támasztott fokozott követelmények miatt volt szükség a kétkötetes Ellenőrzési kézikönyv új – korszerűsített és átdolgozott – kiadására. A szerző az összeállításban elsősorban a pénzügyi és gazdasági ellenőrzési tevékenységet tekinti át, mely az ellenőrzött szervezetek gazdálkodásának törvényességét, feladataik ellátásának célszerűségét, eredményességét minősítő vizsgálatokat jelenti. A korábbinál jobban hangsúlyozza a törvényhozó hatalom ellenőrző tevékenységét, illetve annak szükségességét, mert az ellenőrzés jelenleg háttérbe szorul az Országgyűlés törvényhozó tevékenysége mellett.

Ezzel az államhatalmi ellenőrzéssel, az államhatalmi ágak ellenőrzési tevékenységével foglalkozik a kézikönyv első kötete. Először a parlamenti ellenőrzés hazai formáival – köztül a Kormány, a kormánytagok, az állami vezetők beszámoltatási, tájékoztatási és jelentéstételi kötelezettségével –, a parlamenti biztosságok és képviselőcsoportok ellenőrzési tevékenységével ismerkedünk meg. A továbbiakban a szerző az országgyűlési képviselők ellenőrzési jogosítványával (interpelláció, napirend utáni felszólá-

lás stb.), az állampolgári petíciókkal és kezdeményezésekkel, majd az országgyűlési biztosok (ombusmanok) jogállásával, intézkedéseivel foglalkozik. Részletesen bemutatja az Állami Számvevőszék – az Országgyűlés pénzügyi és gazdasági ellenőrző szerve – kialakulásának hazai előzményeit, az államháztartás ellenőrzésével, az állami vagyongazdálkodás ellenőrzésével kapcsolatos tevékenységét.

Rendkívül sokrétű a végrehajtó hatalom (a Kormány) ellenőrzési tevékenysége is. A Kormányzati Ellenőrzési Iroda ellenőrzése, a kincstári, a felügyeleti jellegű költségvetési, az adó- és vámhatósági ellenőrzéseken kívül ide tartoznak az illetékek, a helyi önkormányzatok törvényességi ellenőrzései is. A felügyeleti ellenőrzést az Állami Pénz- és Tőkepiaci felügyelet, a Biztosítás-, a verseny-, a Szerencsejáték-, a Fogyasztóvédelmi felügyelet ellátása, valamint az önkéntes kölcsönös biztosító pénztárak felügyelete jelenti. Ezekon kívül a munkaügyi és a devizahatósági ellenőrzés tartozik még a Kormány ellenőrző tevékenységének körébe. A végrehajtó hatalmon belüli pénzügyi és gazdasági ellenőrzéseket többnyire magas szintű jogszabályok rögzítik; céljuk, hogy a miniszterek és a költségvetési intézmények vezetői a hatáskörükbe utalt ügyekben ezzel is elősegítsék a kormányzati feladatok megfelelő végrehajtását.

Az Alkotmánybíróság által végzett ellenőrzés területe a jogalkotás, a jogrendszer és az Alkotmány egyezőségének megőrzése, biztosítása. Az ellenőrzés elősorban a törvényalkotásra irányul, de fontos feladat az önkormányzati jogalkotás ellenőrzése is. Ellenőrzésen kívül feladata még ezeken kívül az ún. hatáskörű bíráskodás és a köztársasági elnök alkotmányos felelősségének megállapítása. Megismerjük a továbbiakban az Alkotmánybíróság szervezetét, működését, ügyrendjét, az alkotmánybíróvá választás feltételeit. Az igazságszolgáltatási szervek ellenőrző tevékenysége keretében a cégbírószéki ellenőrzés mozzanatairól, a cégnyilvántartásba történő bejegyzés menetéről s a cégbírószéki törvényességi felügyelet tartalmáról tájékozódhatunk. Az ügyészeti törvényességi ellenőrzés arra terjed ki, hogy a társadalom szervezetei és az állampolgárok megtartják-e a törvényeket s a szervezetek megalakulása, működése megfelel-e a hatályos jogszabályoknak. Gazdasági és célszerűségi kérdésekre feladatuk nem terjedhet ki.

Az első kötetben bemutatott intézmények ellenőrzései külső ellenőrzések. A szerző a második kötetben a belső ellenőrzésnek minősülő tulajdonosi ellenőrzési tevékenységgel foglalkozik. Ez más módszerekkel dolgozik, mint az első kötetben ismertetett államhatalmi ellenőrzés, mert más érdekeket képvisel és más szervezetekkel dolgozik. A törvényben előírt alapszabályokban rögzített megoldásokra a rendelkezések részben kötelező, részben ajánlott szervezetet és tartalmat határoznak meg. A tulajdonosok és ezek testületei – alapszabályi vagy ügyrendi keretek között – korlátlan ellenőrzési joggal rendelkeznek. Ennek jellemző módszerei: személyes helyszíni tapasztalatszerzés, beszámoltatás, információ beszerzése és elemzése. A tulajdonosok által választott vagy megbízott ellenőrző szervezetek ellenőrzési jogait csak a megbízatásuk határideje korlátozza...

Képet kapunk a kézikönyvből a felügyelőbizottságok feladatairól és jogairól, létrehozásuk és összetételük szabályairól. A felügyelőbizottságok a saját maguk által megállapított (s az őket megválasztó testület vagy tulajdonos által jóváhagyott) ügyrend és munkaterv szerint dolgoznak. Mit tartalmazzon az ügyrend? – a szerző erre vonatkozóan is útbaigazít.

Egyetlen gazdálkodó szervezetnél sem nélkülözhető a belső ellenőrzés; elemei az államháztartás valamennyi alrendszerében is megtalálhatók. A vezetői, a munkafolyamatokba épített és a függetlenített ellenőrzés tartozik ide. A szerző itt foglalkozik a költségvetési szervek, önkormányzatok belső ellenőrzésének időszerű kérdéseivel is, mert az ellenőrzési módszerek, technikák nagyrészt megegyeznek a tulajdonosi ellenőrzés módszereivel. A vállalatok és gazdasági társaságok, költségvetési szervek belső ellenőrzésének kérdései után kitér az alapítványok belső ellenőrzési szabályaira, a helyi önkormányzatok belső ellenőrzésére, majd a könyvvizsgálattal foglalkozik.

Megismerjük a tulajdonosi ellenőrzési formák közé sorolt könyvvizsgálat szabályait, a könyvvizsgálókkal szemben támasztott követelményeket. A könyvvizsgálói tevékenység célja annak megállapítása, hogy az éves beszámoló a törvény előírásai szerint készült-e és valós képet ad-e a vagyoni és pénzügyi helyzetről, a működés eredményéről. A szerző bemutatja a könyvvizsgálói munka szakaszait, az éves beszámoló felülvizs-

gálatát, a vagyommérleg hitelesítését s az államháztartásban végzett könyvvizsgálatot. Megismertet a Magyar Könyvvizsgálói Kamara feladataival, testületi szerveivel és az ÁPV Rt. tulajdonosi ellenőrző tevékenységével. Végül a társadalombiztosítás, a szövetkezetek és a minisztériumok tulajdonosi ellenőrzésének sajátosságait mutatja be.

A kétkötetes kézikönyv a különböző ellenőrzési formákat rendszerként fogja át. A szerző kifejti, hogy köztük együttműködésre, koordinációra van szükség, melynek kezdeményezője az Állami Számvevőszék lehetne, amely gondoskodna az ellenőrzési rendszer fejlesztéséről és az oktatásba, szakképzésbe való bekapcsolódásáról is.

R. I.

**Gregory J. ASHWORTH–
Henk VOOGD**

A város értékesítése

– Marketingszemlélet a közösségi célú városstervezésben –

Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1997. 266 p.

A piaci körülményekhez való alkalmazkodás következtében a marketingtudomány elveit és módszereit kezdték alkalmazni a városstervezésben és városgazdálkodásban előbb az Amerikai Egyesült Államokban, majd Nyugat-Európában. Világviszonylatban is fiatal szakterület ez; ebben a témakörben könyv még nem jelent meg hazánkban. A szerzők – a hollandiai Groningeni Egyetem tanárai – hiányt pótló munkájukban a városgazdálkodásban bekövetkezett változásokból, az új követelményekből és igényekből kiindulva mutatnak rá, hogy ezen a területen is mennyire fontos a piaci viszonyokhoz való alkalmazkodás. A piac figyelembevételének eredményeként növekedhet a helység, a város használhatósága és szépsége, fokozódhat vonzereje. Ki ne szeretné, hogy lakóhelye szebbet, többet, értékesebbet nyújtson a lakosság, a látogatók, a turisták és a vállalkozók számára egyaránt?...

A marketing módszerei korábban a termékek értékesítési folyamatában azáltal váltak eredményessé, hogy felismerték a piaci körülményekhez való alkalmazkodás fontosságát. A szerzők bizonyítják, hogy a piacra orientált városstervezésben a marketing döntő szerepet játszhat. Útmutatá-